

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра теорії та методик дошкільної освіти

Дипломна робота
магістра

з теми: **«ФОРМУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ГОТОВНОСТІ ДІТЕЙ
СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ДО ШКІЛЬНОГО НАВЧАННЯ У
ПРОДУКТИВНИХ ВИДАХ ДІЯЛЬНОСТІ»**

Виконала: здобувачка 2 курсу,
групи DO1-M22z,
спеціальності 012 Дошкільна освіта
(заочна форма здобуття освіти)
Сурм'як Марія Степанівна

Керівник: **Бабюк Т. Й.**,
кандидат педагогічних наук,
доцент

Рецензент: **Мартіна О. В.**,
кандидат філологічних наук,
доцент

Кам'янець-Подільський – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ПРОДУКТИВНИХ ВИДАХ ДІЯЛЬНОСТІ.....	7
1.1. Основні напрямки підготовки дитини дошкільного віку до школи.....	7
1.2. Інтелектуальна готовність як один із показників готовності до школи.....	18
1.2. Продуктивні види діяльності дошкільника.....	24
РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО ШКІЛЬНОГО НАВЧАННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У ПРОДУКТИВНИХ ВИДАХ ДІЯЛЬНОСТІ.....	35
2.1. Методика та організація дослідження.....	35
2.2. Аналіз рівнів розвитку компонентів інтелектуальної готовності дошкільників.....	41
РОЗДІЛ 3. ФОРМУВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ГОТОВНОСТІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ДО ШКІЛЬНОГО НАВЧАННЯ У ПРОДУКТИВНИХ ВИДАХ ДІЯЛЬНОСТІ.....	46
3.1. Система роботи з формування інтелектуальної готовності дітей старшого дошкільного віку до шкільного навчання у продуктивних видах діяльності.....	46
3.2. Контрольний етап експерименту.....	54
ВИСНОВКИ.....	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	69
ДОДАТКИ.....	76

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасні умови життя та діяльності людини в Україні характеризуються змінами в сфері економіки, соціальних ситуаціях та освіти, яка спрямована на формування людини нового типу, готової жити в інформаційному суспільстві, розв'язувати нестандартні ситуації, реагувати на стрімкий технологічний прогрес. Країна висуває нові вимоги до розвитку особистості, зокрема її інтелектуальної сфери – формування ініціативності, вміння приймати самостійні рішення, швидко адаптуватися до різних умов. Ось чому з'явилася потреба у творчих, діяльних, обдарованих, інтелектуально і духовно розвинених громадян.

У Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті, Законах України «Про освіту», «Про дошкільну освіту» та Базовому компоненті дошкільної освіти наголошується на тому, що «освіта є основою інтелектуального, духовного, фізичного і культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації, економічного добробуту, запорукою розвитку суспільства, об'єднаного спільними культурними цінностями» [52; 50; 2].

У дослідженнях психологів відмічається, що найбільш загальним показником готовності дитини до школи є стійке позитивне ставлення до шкільного навчання. Якщо дитина безболісно перейшла до нових вимог, якщо навчання дається їй відносно легко, якщо в неї не втрачається інтерес до учіння, а, навпаки, зміцнюється й розвивається, в цьому випадку можна говорити про повноцінну психологічну підготовку дитини до школи. У зарубіжній і вітчизняній літературі поняття готовності до навчання розглядається з різних позицій: паспортного, біологічного віку, психологічної й соціальної зрілості. Найбільш повне визначення готовності дітей до навчання в школі із цього погляду дав Б. Андрієвський, яка вважає, що готовність до школи означає «оволодіння вміннями, знаннями, здібностями, мотивацією та іншими необхідними для оптимального рівня засвоєння шкільної програми

поведінковими характеристиками» [1].

Підготовка дітей до школи – завдання комплексне, що охоплює всі сфери життя дитини. Психологічна готовність до школи – тільки один із аспектів цього завдання, тобто це дослідження лише розвитку психічних процесів у дитини старшого дошкільного віку. Готовність до школи в сучасних умовах розглядається передусім як готовність до шкільного навчання або навчальної діяльності. Цей підхід обґрунтований поглядом на проблему з боку періодизації психічного розвитку дитини і зміни провідних видів діяльності. Успішне вирішення завдань розвитку особистості дитини, підвищення ефективності навчання, сприятливе професійне становлення багато в чому визначаються тим, наскільки правильно враховується рівень підготовленості дітей до шкільного навчання.

Готовність до навчання – це система показників фізичного, мотиваційного, інтелектуально-пізнавального, особистісного розвитку, що забезпечать успішність навчання у школі. На сучасному етапі реформування дошкільної освіти провідне місце у теорії і практиці педагогіки посідає проблема інтелектуального розвитку дошкільників. Оскільки, саме він є однією основ навчальної діяльності. Це безумовно впливає на розвиток та ставлення компетентності особистості.

Проблема інтелектуального розвитку готовності дитини до школи давно і плідно розробляються в педагогіці і психології. Теоретичні основи вирішення проблеми формування інтелектуального розвитку широко представлені в цілій низці досліджень. Однак деякі аспекти цієї проблеми розглянуті недостатньо, тому й було обрано темою нашої роботи є *«Формування інтелектуальної готовності дітей старшого дошкільного віку до шкільного навчання у продуктивних видах діяльності»*.

Мета роботи полягає у теоретичному обґрунтуванні, практичному вивченні та експериментальній перевірці педагогічних умов формування інтелектуальної готовності дітей старшого дошкільного віку до навчання у

школі.

Для реалізації мети дослідження нами сформульовані наступні **завдання**:

1. Проаналізувати стан досліджуваної проблеми в сучасній психолого-педагогічній та методичній літературі.
2. Окреслити та проаналізувати складові інтелектуальної готовності старшого дошкільника до навчання у школі.
3. З'ясувати рівні сформованості інтелектуальної готовності дітей старшого віку до школи.
4. Розробити та експериментально перевірити систему роботи з формування інтелектуальної готовності у продуктивних видах діяльності.

Об'єкт дослідження: формування готовності дитини дошкільного віку до навчання у школі.

Предмет дослідження: педагогічні умови формування інтелектуальної готовності дошкільників до шкільного навчання у продуктивних видах діяльності.

Методи дослідження: теоретичні – аналіз психолого-педагогічної, методичної літератури з досліджуваної проблеми, проектування результатів і процесів їх досягнення на різних етапах пошукової роботи; емпіричні – методи збору інформації: бесіди, анкетування, спостереження, узагальнення передового педагогічного досвіду, вивчення педагогічної документації, педагогічний експеримент для перевірки ефективності впровадження розробленої моделі; статистичні – ранжування, математична і статистична обробка отриманих упродовж дослідження результатів педагогічного експерименту.

Практичне значення одержаних результатів полягає у роботі, яка полягає у *практичному вивченні* організаційно-педагогічних умов використання гри, експериментально-дослідницької діяльності, заняття з нетрадиційними методами малювання як засобу інтелектуального розвитку дітей старшого дошкільного віку; у *використанні вихователями* розробленої методики

формування інтелектуального розвитку у продуктивних видах діяльності старших дошкільників; у реалізації вихователями ЗДО методичних рекомендацій в освітньо-виховному процесі.

Базою дослідження були Бучацький ясла-садок «Пролісок» Тернопільської області і Бучацький заклад дошкільної освіти (ясла-садок) «Теремок» Бучацької міської ради Тернопільської області.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати дослідження обговорено на конференціях різних рівнів.

Публікації. Основні результати дослідження викладено в 2 наукових публікаціях.

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (72 найменування) та додатків. Основний текст викладено на 68 сторінках.

ВИСНОВКИ

Унаслідок проведеного дослідження на теоретичному й емпіричному рівнях, ми дійшли таких висновків:

За першим завданням проаналізовано наукові дослідження проблеми формування інтелектуального розвитку в дітей старшого дошкільного віку в продуктивних видах діяльності. Питання інтелектуального розвитку в різних аспектах вивчали Л. Божович, Л. Виготський, Л. Венгер, В. Зінківський, В. Мухіна, Жан Піаже та ін. Доведено, що могутнім чинником формування інтелектуального розвитку в дошкільників є продуктивна діяльність. Вона лежить в основі успішного засвоєння нових знань, набуття вмінь і навичок. Зображувальну діяльність вивчали (О. Запорожець, Т. Комарова,), конструктивну діяльність (Н. Волощенко, Ю. Демидова, О. Лурія,).

Основними поняттями, які визначають зміст нашої проблеми є «інтелектуальний розвиток», «продуктивні види діяльності», «експериментально-дослідницька діяльність».

За другим завданням окреслили і проаналізували складові інтелектуальної готовності старшого дошкільника до навчання у школі. Визначили основні показники – це рівень розвитку наочно-образного і словесно-логічного мислення, розвиток пам'яті, уваги. Усі психічні функції розвиваються під впливом мовлення. Таким чином, інтелектуальна готовність дитини характеризується дозріванням аналітичних психологічних процесів, оволодінням навичками розумової діяльності. За даними психолого-педагогічної науки, успішне навчання у школі можливе лише за умови, що на момент вступу до неї дитина набула відповідного особистісного, інтелектуального та фізичного розвитку, який забезпечує її психологічну готовність. На мою думку, інтелектуальний розвиток займає найбільш важливе місце, оскільки сприяє набуттю знань, формуванню досвіду, які визначають подальший розумовий та особистісний розвиток дитини.

За третім завданням нами емпірично вивчено рівні сформованості

інтелектуальної готовності дітей старшого дошкільного віку до школи. Підсумовуючи показники дослідження, ми бачимо, що лише 6,6% досліджуваних мають низький рівень, 33% – високий рівень готовності до школи і 60,45% – середній рівень. Таким чином, аналізуючи дані дослідження готовності дитини до школи, ми можемо зробити висновок, що вказана група досліджуваних готова до школи і діти можуть йти до першого класу. Тільки одна дитина інтелектуально неготова до школи. Це означає, що методика визначення інтелектуальної готовності дитини до школи повністю підходить для обстеження дітей, що бажають вступити до школи. Методика дає цілісну картину про рівень їх інтелектуальної готовності до навчання.

З метою експериментального вивчення педагогічних умов використання продуктивних видів діяльності у якості чинника розвитку інтелектуальної готовності дитини до навчання у школі, нами було проведено констатувальний експеримент. Була створена методика щодо вивчення продуктивних видів діяльності у якості чинника розвитку інтелектуальної готовності дитини до навчання у школі і з'ясували рівень інтелектуального розвитку у продуктивних видах діяльності старшого дошкільного віку у вихователів, які працюють із дітьми і їх батьків. Отже, можемо зробити висновок щодо формування інтелектуального розвитку старших дошкільників продуктивними видами діяльності відображає високий рівень розвитку у вихователів. А ось батьки не готові самі підготувати дітей до школи. Їм бракує знань та умінь. Підготовка дітей до школи була і залишається важливим педагогічним завданням ЗДО. Початок шкільного навчання стає стартом нового етапу розвитку. Одне з найважливіших завдань сучасного виховання дошкільника – це розвиток її розуму, формування таких умінь і навичок, які дозволяють легко засвоїти нове. Вихователі повинні більше проводити консультацій, бесіди з батьками.

За четвертим завданням було розроблено систему роботи з формування інтелектуальної готовності у продуктивних видах діяльності та експериментально перевірена. В експериментальній групі динаміка є більш значущою ніж в контрольній групі: 15,3% проти 5,1%. Таким чином,

порівняльний аналіз експериментальної та контрольної груп під час контрольного експерименту показав, що динаміка підвищилася. Ми переконалися в тому, що створена нами система роботи з формування інтелектуальної готовності дітей старшого дошкільного віку у продуктивних видах діяльності є ефективною.

Отже, було з'ясовано, теоретично обґрунтовано і практично перевірено ефективність створеної системи формування інтелектуальної готовності дітей старшого дошкільного віку у продуктивних видах діяльності.

Підсумком проведеного дослідження стали розроблені методичні рекомендації для вихователів щодо використання продуктивних видів діяльності для формування інтелектуального розвитку.

Проведене дослідження не розкриває повною мірою усіх проблем обраної теми. Матеріали дослідження можуть бути використані в освітньому процесі закладу дошкільної освіти та студентами під час проходження виробничої практики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрієвський Б. М. Проблеми готовності шестирічних дітей до навчання в школі // Педагогічний альманах. Херсон : РПО, 2010. Вип. 5. С. 6-9.
2. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). Наук. керівник А. М. Богущ, авт. кол. А. М. Богущ, Г. В. Беленька, О. Л. Богініч та ін. Спецвип. журн. «Вихователь-методист дошкільного закладу». Київ, 2012. 30 с.
3. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у світі» / М-во освіти і науки України, Академ. пед. наук України; наук. кер. О. Л. Кононко. Київ : Світич, 2008. С. 430.
4. Барташнікова І. А., Барташніков О. О. Як визначити рівень розумового розвитку: «Серія азбука для батьків». Тернопіль, 2011. С. 46-66.
5. Борисова Л. М. Готовність дитини до навчання // Психологічна газета. 2005. № 23. С. 3-7.
6. Брикунець Л. Готовність дитини до навчання у школі // Відкритий урок: розробки, технології, досвід. 2016. № 12. С. 32-34.
7. Бубін А. О. Проблеми наступності дошкільної та початкової освіти в педагогічній спадщині українських педагогів // Волинський національний університет ім. Лесі Українки. Наук. вісн. Серія: Педагогічні науки. Луцьк, 2017. № 23. С. 131-134.
8. Виготський Л. С. Психологічна готовність до навчання в школі. URL : https://stud.com.ua/77885/psihologiya/psihologichna_gotovnist_navchannya_shkoli
9. Возова О. Хто придумав мильні бульбашки // Стежка. 2001. №4. С. 8-9.
10. Волощенко Н. В., Коваль О. Ю. Освітньо-розвивальний потенціал LEGO - технологій у розвитку пізнавальної активності дітей старшого дошкільного віку // Освітній дискурс : зб. наук. пр. Вип. 11. №3. 25 с.
11. Гагаріна Н. П. Художньо-продуктивна компетенція дошкільників. Діти і

картини : навч.-метод. посіб. Кропивницький : КЗ ім. В. Сухомлинського. 2017. 48 с.

12. Голота Н. Підготовка дітей до школи : практика зарубіжної дошкільної освіти // Початкова освіта. 2011. № 48. С. 7-9.

13. Горошко Н. А. Зображувальна діяльність у дошкільних навчальних закладах: малювання, ліплення, аплікація : планування, конспекти занять, методичні рекомендації. Харків : Ранок, 2007. 224 с.

14. Готовність дитини до шкільного навчання: компоненти та критерії. URL:

https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/12856/klochko_gotovn_dutunu_do_navch.pdf?sequence=1&isAllowed=y

15. Готовність дитини до навчання в школі: сучасний погляд. URL : https://edu-post-diploma.kharkov.ua/wp-content/uploads/2022/06/Kochengina_PO_Gotovnistj_28.06.2022.pdf

16. Губенко О. В. Особливості підготовки та адаптації пяти- та шестирічних дітей до школи // Обдарована дитина. 2010. № 9. С. 50-56.

17. Демчук М. Нетрадиційні техніки // Палітра педагога. 2011. №3. С. 22-25.

18. Дичківська І. Розвивати інтелектуальну обдарованість. Технології раннього навчання Глена Домана // Палітра педагога. 2004. №2. С. 7.

19. Дубович М. Ф. Ліплення дитячому садку. Київ : Рад. школа, 1984. С. 120.

20. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія : навч. посіб. Київ : Центр учбової освітньої літератури, 2012. С. 204-208.

21. Діагностика готовності дітей до школи / Упоряд.: О. Дєдов. Хотин, 2014. 194 с. URL : http://bezlyudivka-lyceum.edu.kh.ua/Files/downloads/2.2.%D0%94%D0%B0%D0%B3%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0_%D0%B3%D0%BE%D1%8

[2%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82_%D0%B4%D1%82%D0%B5%D0%B9_%D0%B4%D0%BE_%D1%88%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B8.pdf](#)

22. Дусанська Л. Готуйте дитину до школи // Початкова школа. 2018. № 4. С. 75-76.

23. Ельконін Д. Б. Психологія гри. URL: <http://medbib.in.ua/psihologiya-igryi.html>

24. Елькін М., Батарейна І. Формування цінностей дошкільнят та учнів в умовах реалізації Концепції Нової української школи // Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія : Педагогіка. 2018. № 1. С. 70–77.

25. Закон України «Про дошкільну освіту» // Освіта України. Київ, 2001. С. 5.

26. Зенько О. Особливості соціально-психологічної адаптації молодших школярів до навчальної діяльності // Гуманізація навчально-виховного процесу. Слов'янськ, 2012. Спец. вип. 9. С. 215-222.

27. Іваницька О. Зимові фантазії // Джміль. 2001. №4. С. 3-4.

28. Іваницька О. Що може зубна щітка // Джміль. 2000. №4. С. 12.

29. Іваницька О. Малюємо квачиком // Джміль. 2001. №1. С. 12-13.

30. Інтелектуальні здібності дитини / упоряд. С. Д. Максименко, К. С. Максименко, О. П. Главник. Київ : Мікрос-СВС, 2003. С. 112.

31. Карапузова І. Дитяче експериментування: реалії та перспективи // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2016. №9 (63). С. 39.

32. Комарова Т. С. Образотворча діяльність у дитячому садку : програма та методичні рекомендації. Для занять із дітьми 2-6 років. Харків : Видавництво «Ранок». 2017. 178 с.

33. Котляр В. Основи образотворчого мистецтва і методика художнього виховання дітей : навч. посіб. Київ : Кондор, 2006. 200 с.

34. Кононко О. Л. Енциклопедія освіти / За ред. В. Кременя. Київ : Либідь, 2008. 798 с.
35. Кравець Н. Підготовка руки до письма // Дошкільне виховання. 2003. №10. С.18-19.
36. Кулагіна І. Ю., Колоцький В. Н. Вікова психологія : Повний життєвий цикл розвитку людини, 2001. URL : <http://medbib.in.ua/vozrastnaya-psihologiya-polnyiy-jiznennyiy.html>
37. Курінна В. І. Дидактичні ігри на уроках образотворчого мистецтва // Початкове навчання і виховання. 2016. №19-21. С. 53-55.
38. Левчишена О. Організована підготовка дитини до школи // Завуч. 2009. № 28. С. 18-19.
39. Литвиненко С. С. Школа майбутнього першокласника // Дошкільний навчальний заклад. 2022. № 11. С. 2-5.
40. Мартиненко С. Орієнтовані методики педагогічного діагностування рівнів готовності дитини до навчання в школі // Початкова школа. 2008. № 2. С. 39-41.
41. Любчак Л. В. Професійна готовність соціального педагога до розвитку емоційної сфери молодшого школяра. Педагогічна освіта: теорія і практика. Педагогіка. Психологія. 2009. №11. С 156-161.
42. Масол Л. Виховний потенціал мистецтва – джерело освітніх інновацій // Мистецтво та освіта. 2001. №1. С. 2-5.
43. Максимова О.О. Шлях до успіху (першокласник шестирічного віку) : метод. посіб. / За ред. проф. М. В. Левківського. Житомир: Вид-во ЖДУ ім.І.Франка, 2005. 136 с. URL : http://eprints.zu.edu.ua/22910/1/%D0%A8%D0%BB%D1%8F%D1%85_%D0%B4%D0%BE_%D1%83%D1%81%D0%BF.PDF
44. Мельник В. М. Мистецтво витинанки та аплікації : навч. посіб. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2006. С. 12-13.

45. Олійник І. В., Ноженко Ю. М. Феномен психологічної готовності дітей до навчання у школі в психолого-педагогічній літературі // Вісник університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки. 2017. № 2 (14) URL : <https://pedpsy.duan.edu.ua/images/PDF/2017/2/16.pdf>
46. Парамонова Л. Роль конструкторських завдань у формуванні розумової активності // Дошкільне виховання. 1985. № 7. С. 46-49.
47. Петінова Л. Малюють мильні бульки // Джміль. 2020. № 2. С. 10.
48. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка : навч. посіб. Київ : «Академвидав», 2006. С. 207, С. 429-430.
49. Проблеми освіти : Наук.-метод. зб. / колектив авторів. Київ : ІЗМН, 1996. Вип. 6. С. 176.
50. Про дошкільну освіту: Закон України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>
51. Прокопенко Л. Чарівниця Акватипія // Джміль. 2018. №2. С. 5-6.
52. Про освіту : Закон України від 5 вересня 2017 р. №2145-VIII // Відомості Верховної Ради. 2017. № 38-39. С. 380-391.
53. Пісоцький О. П., Пісоцька Л. М. Характеристика продуктивних видів діяльності дітей старшого дошкільного віку // Психолого-педагогічні науки. 2018. №3. С. 103-106.
54. Пісоцький О. П. Калюжна А. М. Проблема формування інтелектуальної готовності до школи дітей шостого-сьомого року життя // Психолого-педагогічні науки. 2020. № 3 <http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/1924/1/4.pdf>
55. Психологія : підручник для пед. вузів освіти / за ред. Г. С. Костюка. Київ : Рад. шк., 1968. 371 с.
56. Савченко. О. Новий стан розвитку 4-річної початкової школи // Початкова школа. 2001. №1. С. 6-10.
57. Синельников В. Формування розумової активності дошкільників під час

вирішування конструкторських завдань // Дошкільне виховання. 1996. №8. С. 93-100.

58. Скрипка Н. Г. Використання новітніх технологій в зображувальній діяльності // Бібліотечка вихователя. 2005. №5-6. С. 49-51.

59. Сулік О. А. Психологічна готовність до навчання як фактор адаптації до школи у молодшому шкільному віці // Актуальні проблеми психології в закладах освіти. 2022. URL : <https://journal.kdpu.edu.ua/psychology/article/view/7321>

60. Сухар В. Л. Конструювання в ДНЗ. Старший вік. Харків : Вид-во «Ранок», 2016. 176 с.

61. Сухомлинський В. Серце віддаю дітям. Вибрані твори в 5-ти томах. Т. 3. Серце віддаю дітям. Народження громадянина. Листи до сина. Київ : Рад. Школа, 1977. С. 251.

62. Сухорукова Г. В. Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільному навчальному закладі: підручник / О. О. Дронова, Н. М. Голота, Л. Н. Янцур; за ред. Г. В. Сухорукової. Київ : Видавничий дім «Слово», 2010. 376 с.

63. Терещенко І. Адаптація дітей раннього віку до перебування в ДНЗ // Дитячий садок. 2016. № 11. С. 4-5.

64. Хомич І. С. Фізіологічні і психологічні аспекти соціальної адаптації дитини до школи // Психологія: реальність і перспективи. 2019. № 10. С. 153-159.

65. Хом'як О. А. Формування рівня психологічної готовності дитини до навчання в умовах реалізації концепції Нової української школи // Наукове мислення. URL : <https://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/55-dvadtsyat-p-yata-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-internet-konferentsiya/638-formuvannya-rivnya-psikhologichnoji-gotovnosti-ditini-do-navchannya-v-umovakh-realizatsiji-kontseptsiji-novoji-ukrajinskoji-shkoli>

66. Фоменко Л. Вийти за межі свого аркуша. Спільно-індивідуальна форма організації колективної діяльності // Дошкільне виховання. 2007. № 9. С. 9 - 10.

67. Черепаня Н. І. Педагогічні детермінанти готовності дитини до навчання у школі URL :

<https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/1907/1/%D0%9F%D0%95%D0%94%D0%90%D0%93%D0%9E%D0%93%D0%86%D0%A7%D0%9D%D0%86%20%D0%94%D0%95%D0%A2%D0%95%D0%A0%D0%9C%D0%86%D0%9D%D0%90%D0%9D%D0%A2%D0%98%20%D0%93%D0%9E%D0%A2%D0%9E%D0%92%D0%9D%D0%9E%D0%A1%D0%A2%D0%86%20%D0%94%D0%98%D0%A2%D0%98%D0%9D%D0%98%20%D0%94%D0%9E%20%D0%9D%D0%90%D0%92%D0%A7%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%AF%20%D0%A3%20%D0%A8%D0%9A%D0%9E%D0%9B%D0%86.pdf>

68. Шульга Л. Барвіста радість (Розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку на заняттях із малювання). Запоріжжя : ТОВ “ЛППС” ЛТД, 2017. 336 с.

69. Ющенко О. Ігри та вправи до уроків образотворчого мистецтва // Початкова школа. 2016. №11. С. 39-40.

70. Як зрозуміти, чи готова дитина до школи: важливі критерії та нюанси діагностики: блог <https://neuroflex.ua/blog/how-to-understand-if-child-is-ready-for-school/>

71. Як підготувати дитину до школи вдома? // Освіта для дорослих. URL : https://khm.itstep.org/blog/how-to-prepare-a-child-for-school-at-home?gclid=Cj0KCQiApOyqBhDIARIsAGfnyMoaMoCbJatHBUAc24c7WAuPjhle9uXI4rurC7LDA14dahi5LFtZ-HEaAhxZEALw_wcB

72. Яценко Т. В. Діагностика психічного розвитку дітей дошкільного віку : метод. посіб. Кременчук, 2011. 84 с.